

כל הנשבעין פרק שביעי שבועות

מו.

עין משפט גזר מצוה

כד א ב מיי פ"א מהל' סכמ
סכמ ח' א סכמ
עשין פט טו"ע ח"מ ס' פט עקיף ד'
כה ג ד מיי"ט ח' ס' ח טו"ע ח' ס' עקיף ה עיי' עס'
כו ה מיי"ט פ"ד מהל' גולה הלכה ד סכמ עשין עג טו"ע ח"מ ס' כ' ס' עקיף ח'
כז ו מיי"ט ח' ס' הלכה ה טו"ע ח' ס' עקיף ח'.

רבינו הגנאל (המשך)
זמן שערבר עליו (בגון) [משום] לא תלין פערולת שערבר הרי זה נשבע ונטול. ואם לאו אינו נשבע. א"ר יהודה אימתי בומן שאמר לו תן שכרי ו' זהו הוא אמר נתקבלת מן דניו זהב או שאמר לו ב' קצצת לי והוא אומר א' אבל אמר לא שכתתי. או שאמר לו שכתתי ונתתי לך שכרך המוציא מחבורו עליו ומתקפי עלה וכי קצץ בומנו נשבע ונטול לר' יהודה ולא רבנן והשתא בשכרי דמתמירי יהודה ואמר אינו נשבע אלא עד שתאה שם מקצת הודאה מקילי רבנן ואמרי א"ר' לית שם מקצת הודאה נשבע ונטול היכא דמיקל ר' יהודה בקציצה ואמר נשבע ונטול מתמירי רבנן ואמרי לא ואלא הא דחגי רבה בר שמואל קצץ המוציא מחבורו עליו והיאך ואי לא מייית ראה פקע מני לא ר' יהודה. דהא ר"י תני רבנן דאמר האמוראי ר' יהודה מקציצה פקעי אמאי פקעי נחמן בעה"ב: ופריק רב נחמן לצדרין קתני או יביא ראה ששתים קצין לו ויטול או ישבע בעה"ב ויפקע: ומתובינן עליה הנותן טליתו לאומן קצץ אומר ב' קצצת לי והוא אומר א'. כל מן שהטלית כרד אומן על בעה"ב: להביא ראה. נתנה לו בומנו נשבע ונטול אחר וזמנו המוציא מחבורו עליו יהודה ונטול נשבע ונטול. אמאי ישבע ונטול על בעה"ב: כגון שמוה מקצת ענה תקיפו ליה רבנן לשכרי להיות נשבע ונטול. אבל פירוט תקנתא דרבנן עבדו. ורבנן סבירי אפילו בשבועה דרבנן עבדו תקנתא לשכרי. אבל קציצה דברי הכל ג' ודאי דכיר לה: הנגול כיצד היו מעדיין אותו שוכנס לתוך ביתו למשכנו שלא ברשות כר'. ואקשינן דלמא לא משכנו לאו אמר רב נחמן האי מאן דנקיט מגלגל ותבילאי. ואמר אילן ואגיורה לדיקלא דפלגני ואישתבה גיור לא אמרנן דודאי הוא גיור ליה מאי טעמא עבדי איניש דגויים ולא עבדי. ואוקימנא למתניתין שבכנס לביתו ומשכנו ולא ידעי

רישא וסיפא בראיה. ואיירי כולה ששכרו עדים וא"ת ניחוי עדים מאי קאמרי דכה"ג דייק צ"ח (ב"ב דף מה). דהלכתא דאומן ו"ל כגון ללא ידעי עדים כמה קצץ והתם נמי ה"מ לשנויי הכי וצלאו הכי משני התם שפיר: ק"א קצצתי לך אלא אחת. ע"כ איירי כגון דלמך שעדיין לא פרע אותה אחת דלי פרעה כבר ה"ל כופר הכל וצמוןך מוקמי' לה כרזי יהודה דצעי הולאה צמקת וקסה דעצור וזמנו אמאי המע"ה והא מפרש לעיל טעמא משום דמוקה אין צעה"כ עובר צבל תלין ואין שכיר משהה שכרו והכא הכי השהה והרי עבר:

בדרבנן תקנתא הוא. פירוש
צריך לעוקרה ממקום שצוה וגם להיות דהיינו בעל הבית ולא עבדי תקנתא לתקנתא ולא כמו שפירש הקונט' תקנתא היא כדרז נחמן דלמך משיעין אותו שצוה היתם שהרי אותה שצוה לא היתה צימני תנאים ותקנתא אין לך בידי פטור ואמרינן נמי צ"כ דקדושין (דף מג.) והשמה דמקון רבנן שצוה היתם: **ורבנן סברי דבדרבנן נמי עבדינן תקנתא.** לא דמי להא דלמרי'

בפרק שצוה הדיין (לעיל דף מה). גזי שנגדו חסוד על השצוה דמדרבנן לא מפכינן שצוה דתקנתא לתקנתא לא עבדינן דהתם צמקתה נתקנה על החסוד ולא רזו לעוקרה אצל הכא מעיקרא מתקני' לה על השכיר:

עבדו איניש דגויים והא עבד.
פירש צרוקא דוקא כהתם אדם אצל צמוזק לכך לא וכן נראה וא"ת צלאו הכי מיימין צמגז לא צעי אמר דצנה מנייה דמתיין כדלמרינן צ"ח (ב"ב דף לו). האי מאן דנקיט ומגלגל ותבילאי צדיה ואמר איזיל ואגדריה לדיקלא דפלגני דצניה ניהלי מיימין ללא חסוד איניש למגדור דקלא ללאו דליה ו"ל דהתם איירי בלקיטת פירות ולהכי נקט מגלגל ותבילאי ושמן גדיה דשייכא בלקיטת ממרים ולהכי נאמן שדרך הוא למכור פירות אצל הכא איירי בקציצת הדקל ולהכי נקט נרגא ואיזיל ואקטליה דלין דרך למכור איזיל העושה פירות לקציצה וכן מוכח צהדיא צהצובל (ב"ב דף ט"א: וס'ס) ללא מיימין אקציצה דלוקי הא דמניא שורי הרגת נטיעתי קצתת ולהא אומר אתה אמרת לי להוכיחו אתה אמרת לי לקוצא פטור צשור העומד להריגה ואיזיל העומד לקציצה: **בבבועה** כ"הים הנימריין תחת כנפיו. והכירו העדים צמקתם והוא טוען שהטעמן יותר ממנה שראו העדים והיה נראה מתוך פי' זה דלין הלכה כר' חייא דלמך צריש צ"מ ד' ואמר

רישא וסיפא בראיה. רישא (כ) נמי דקמני נשבע ונטול ליתיה אלא שצוה תחלה עדים ששכרו: ראה דלשלם קפני. ראה המחייבת את צעה"כ לשלם קמני: ראה דלשצוה. שאינה צאה אלא לנגלגל את השצוה על השכיר לא קמני: והא פני רצה צר שמואל כו'. הך (א) מתניתין דלעיל: כל זמן שהעלים ביד אומן. דבעל הבית היו המוציא מחבירו עליו והוא ראה להביא עדים שלא קצץ אלא אחת: רבי יהודה היא כו'. והכא נמי שצוה אצל בעל הבית היא מן התורה שהרי מודה צמקת: אחמורי מחמיר. על השכיר למשקל שצוה מנייה ושדויה על בעל הבית: אלא קצץ ר' יהודה היא ולא רבנן. צתמיה. הא דקמני דלקציצה נשבע שכיר רבי יהודה קאמר לה ולא רבנן השתא היכא דמתמיר ר' יהודה לשכיר כגון צשאין מקצת הודאה אצל בעל הבית מקילין רבנן לשכיר והימנוהו שצוה: אלא צהא פליגי כו'. ועולם קצץ ר' יהודה ולא רבנן והא דתני רבה צר שמואל רבנן היא ודקשיא לך השתא היכא דמתמיר ר' יהודה כו' אין וצהא פליגי רבי יהודה סבר צלאורייתא עבדו רבנן תקנתא לשכיר היכא דליכא אבעל הבית שצוה דלורייתא עבדו רבנן תקנה לשכיר למיפכייה לשצוה עליה אצל דלרבנן תקנה היא ותקנתא לתקנתא לא עבדינן היכא דלין שם מקצת הודאה ללא רמיה אבעל הבית אלא שצוה היתם דרבנן היא גופה תקנתא היא כרז נחמן ותקנתא לתקנתא להפכה מעבדו הבית ולמשידיה לשכיר לא עבדו רבנן: וקציצה מידכר דכירי איניש. סצירה להו לרבנן דפליגי ארציה יהודה הלכך אחמירי דהא גזי שפיר: דקטיל ושדי. כהן דקל ומושלך לרצן: דגויים. אומר לעשות דבר גזומא ושגעון ואינו עושה: וליחוי מאי משכנו. אותם שיעידו שמשכנו יעידו מה משכנו ומה שצוה יש: צטוענו כלים [הניטלין] סהה כנפיו. צעה"כ טוען שנטל כלים קטנים שאדם יכול להסתיר תחת כנפיו בגדי וכל המכיר בהם עדים: אמר רב יהודה גרסינן ו"ג דלמך: ואמר

רישא וסיפא בראיה ראה דלשלם קמני ראה דשבועה לא קתני א"ר ירמיה בר אבא שלחו ליה מבי רב לשמואל ילמדנו רבינו אומן אומר שתיים קצצת לי והלה אומר לא קצצתי לך אלא אחת מי נשבע אמר להן אבזו ישבע בעל הבית ויפסיד אומן קציצה ודאי מידכר דכירי איניש אינו והא תני רבה בר שמואל (א) קצץ המע"ה ואי לא מייית ראה פקע אמאי ישבע בעל הבית ויפסיד אומן אמר רב נחמן ילצדרין קתני או מביא ראה ויטול או ישבע בעל הבית ויפסיד אומן מיתבי (א) הנותן טליתו לאומן אומר קצצת לי שתיים והלה אומר לא קצצתי לך אלא אחת כל זמן שטלית ביד אומן על בעה"ב להביא ראה נתנה לו בומנו נשבע ונטול עבר וזמנו המע"ה בומנו מיהא נשבע ונטול אמאי יישבע בעה"ב ויפסיד אומן אמר רב נחמן בר יצחק הא מני ר' יהודה היא דאמר כל זמן ששבועה נומה אצל בעה"ב שכיר נשבע ונטול די ר' יהודה אי לימא ר' יהודה דמתניתין אחמורי קא מחמיר רבנן רבי יהודה אומר עד שתהא שם מקצת הודאה אלא רבי יהודה דברייתא דתניא שכיר כל זמן שלא עבר עליו וזמנו הרי זה נשבע ונטול ואם לאו אינו נשבע ונטול ואמר ר' יהודה אימתי בומן שאמר לו תן לי שכרי חמשים דינר שיש לי בידך והוא אומר התקבלת מהן דינר זהב או שאמר לו שתיים קצצת והלה אומר לא קצצתי לך אלא אחת אבל אמר לו לא שכתתיך מעולם או שאמר לו שכתתיך ונתתי לך שכרך המוציא מחבירו עליו הראיה מתקיף לה רב שישא בריה דרב אידי אלא קצץ רבי יהודה היא ולא רבנן השתא היכי דמחמיר רבי יהודה מקילי רבנן היכא דמקיל רבי יהודה מחמיר רבנן ואלא מאי רבנן ואלא הא דתני רבה בר שמואל קצץ המוציא מחבירו עליו הראיה מני לא רבי יהודה ולא רבנן קציצה

אמר רבא קמילפי רבי לשכיר ובדרבנן הוא תקנתא וותקנתא לתקנתא לא עבדינן ורבנן סברי בדרבנן נמי עבדינן תקנתא לשכיר וקציצה מידכר דכיר: נגול כיצד היו מעדיין אותו שוכנס לביתו למשכנו כו': ודלמא לא משכנו מי לא לדקלא דפלגני ואשתבה דקטיל ושדי לא אמרינן דהוא קטליה ומושכנו וליחוי מאי משכנו אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן ובטוענו כלים הניטלין תחת כנפיו אמר רב יהודה ראוהו שהטמין פני' ויצא ואמר

(א) [לעיל מה: א] (ב) [פ' טו:] מלשון פקעה כבדי מיריס (א. א. א) (א) צ"מ קיץ: צ"כ מה: (ד) [לעיל מה: ב] (ה) [בדפניו נמי:] (ו) [ל' מתימא:] (ז) [ע"י מוס' צ"כ לג: ד"ה חילול ואגדרינ'] (ח) [דף ה' וס'ס].

מוסף רש"י
בומנו נשבע ונטול. כלומר אם צומט מושכנו, גדון נשבע ונטול, לעיני דבין השבעין וטעמן שכיך צומט נשבע ונטול וטעמא משום דבעל הבית טרוד צטועלו הימנוהו לשכיר וטעמא ב"ב ח"ה: עבר זמנו. אחר שקטעה התמה, המוציא מחבירו. שכיר (ס"ח).

רבינו הגנאל
רישא וסיפא בראיה ניהו מיהו ראהה רישא וסיפא כי דמיש לוי לתובע ראה משלם הנחבב ואם אין לו ראה פטור תני. [ראה דשבתהן שאפי' יש לו ראה נשבע ונטול לא תני והלה (א) ברפש ליה שמואל כי האומן אם טוען כי סליעם קצצת לי ובעל הבית אומר א' קצצתי לך בוז ישבע בעל הבית ויפסיד האומן. מאי טעמא קציצה מידכר דכירי לה איניש: אינו הוא תני רבה בר שמואל קצץ המוציא מחבורו עליו הראיה ראי לא רמיה האומן ואי פקעי אמאי פקעי נחמן בעה"ב: ופריק רב נחמן לצדרין קתני או יביא ראה ששתים קצין לו ויטול או ישבע בעה"ב ויפקע: ומתובינן עליה הנותן טליתו לאומן קצץ אומר ב' קצצת לי והוא אומר א'. כל מן שהטלית כרד אומן על בעה"ב: להביא ראה. נתנה לו בומנו נשבע ונטול אחר וזמנו המוציא מחבורו עליו יהודה ונטול נשבע ונטול. אמאי ישבע ונטול על בעה"ב: כגון שמוה מקצת ענה תקיפו ליה רבנן לשכרי להיות נשבע ונטול. אבל פירוט תקנתא דרבנן עבדו. ורבנן סבירי אפילו בשבועה דרבנן עבדו תקנתא לשכרי. אבל קציצה דברי הכל ג' ודאי דכיר לה: הנגול כיצד היו מעדיין אותו שוכנס לתוך ביתו למשכנו לאו אמר רב נחמן האי מאן דנקיט מגלגל ותבילאי. ואמר אילן ואגיורה לדיקלא דפלגני ואישתבה גיור לא אמרנן דודאי הוא גיור ליה מאי טעמא עבדי איניש דגויים ולא עבדי. ואוקימנא למתניתין שבכנס לביתו ומשכנו ולא ידעי

(א) אולי צ"ל והלכה כמו ששנה שמואל לבי רבי כי האומן וכו'. (ב) אולי כן היתה נכסות רבתי נגמ'. (ג) רש"י וכל המשלמים לא פישלו כן.

מנה לי צידך והלה אומר אין לך צדי כלום והעדים מעידים שיש לו נ' ונתן לו נ' וישבע על השאר שלא תהא הודאת פיו גדולה מהעדאת עדים מק"ו דהא הכא לא חשיב העדאת עדים כהודאת מקצת מדקאמר ר' יהודה עד שתהא שם הודאה צמקת הטענה ור"י אומר להינה ראה דליכא לאוקומי כגון שהחזיר לו כבר מה שראו העדים וממאי דלמרי' (התם) אס איתא לדר' חייא קמיימא אינה ראה דה"ג אמרי' פ' המדיר (כמועות דף ע:). אס איתא לדרז הונא דלמך יכולה אשה שחאמר כו' וצ"ג דפסיק התם צפרק צתרא (דף קו:) כוותיה וקצת היה נראה להביא ראה דהלכה כר' חייא דמנוכה צ"ק דצ"מ (דף ה.) דר' חייא כרצנן דר"ג דפטרי טענו חטין והודה לו צשעריין דמוקי תרי קראי הוא חזי חד להודה צמקת הטענה וחד להודה ממין הטענה והכי קרימא לן דפטור וה"ר יוסף צה"ל צרוך אומר דליו ראה דלפילו מאן דפטר צטענו חטין והודה צשעריין אפשר דפליג ארציה ראה